

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗ

ΕΙΣ τὴν Αἰλή τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ Β', ὁ συζυγοτόνος δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν Κονταρίνι βρήκε ἕναν ἀντίπαλο πολὺ ἐπιανθῦνο, τὸν Φράγκο Ἀτσαγιώλη, γιὸ τοῦ προηγουμένου δοῦκος τῶν Ἀθηνῶν Ἀντωνίου, ὁ ὁποῖος εἶχε διοχρεῖ ἅπ' τὸν θρόνον ἕλπειτα ἀπὸ λεπιτεπιδεῖς ἀγῶνες μὲ τὸν Νερίο. Ὁ Φράγκος ποὺ περιμενε νὰ βρῆ εὐκαιρία γιὰ νὰ καταλάβῃ καὶ πάλι τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, κατέγγειλε στὸ Σουλτάνο τὸ κακούργημα τοῦ Κονταρίνι καὶ τὴν ἀνήθικη διαγωγή τῆς διεφθαρμένης Κιάρας.

Ὁ Σουλτάνος, ποὺ συμπάθησε πολὺ τὸν Φράγκο, ἄκουσε μὲ κατὰλξη τις ἀποκαλύψεις του. Ἴσως μάλιστα ἡ μεγάλη κατὰλξη του νὰ ἦταν σκόπη, γιὰ εἶχε συμφέρον νὰ ἐκμεταλλεθῇ τὸ ἔγκλημα τοῦ Κονταρίνι.

Ἐδίδε λοιπὸν μεγάλη ἀγανάκτησι γιὰ τὴ διαγωγή τοῦ Κονταρίνι καὶ τῆς δουκίσσης τῶν Ἀθηνῶν καὶ διάταξε τὴν ἐκθρόνισι τῆς Κιάρας. Τὸν Κονταρίνι τὸν ἐκάρτησε στὴν Ἀδριανούπολι κ' ἐπειδὴ ὁ Φράγκος ἦταν περὶ ὁ μόνος νόμιμος κύριος τοῦ θρόνου, τὸν ὀνόμασε δοῦκα τῆς Ἀθήνας.

Ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ μισοῦσε τοὺς δύο ἐγκληματίας ἡγεμόνας, χάριξε ποὺ γιὰ τὴν ἀπόφασι αὐτῆ τοῦ Σουλτάνου καὶ δέχτηκε μὲ πολλὰς τιμὰς καὶ μεγάλο ἔνθουσιασμὸ τὸν νέο ἡγεμόνα. Γιὰ τὴν τύχη τοῦ μικροῦ Φραγκίσκου, χάριν τοῦ ὁποῖου ἔγινε αὐτὴ ἡ ἱστορία, δὲν ἔχομε καμμιὰ ἀπολύτως πληροφορία. Πέθανε; Σκοτώθηκε γιὰ νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴ μέση καὶ τὸ ἐμπόδιο αὐτὸ τῶν σχεδίων τοῦ Σουλτάνου; Κανεὶς δὲν ἔδει τιποτα.

Ἄλλὰ ἡ τραγωδία δὲν ἐτελείωσε. Ἐνα ἄλλο ἐγκλημα βυελλε νὰ τὴ συμπληρώσῃ. Ὁ Φράγκος, μόλις κατέλαβε τὴν ἔξουσια τῶν Ἀθηνῶν, ἔπιασε τὴν Κιάρα καὶ τὴ φυλάισε στὸ Κάστρο τῶν Μεγάρων. Κ' ἕνα πρωὶ ἡ πρῶνι δοῦκισσα τῆς Ἀθήνας βρέθηκε μέσα στὸ κελλὶ τῆς φυλάκῃς τῆς στραγγαλιωμένης Παιδῆς τῆ σκότωσης; Ἀνθρώποι τοῦ Φράγκου ἀσφαλῶς.

Υπάρχει μάλιστα μὰ λαϊκὴ παράδοσι ὡς σήμερα, ποὺ δίνει ρομαντικώτερη λύσι στὴ φοιτῆ τραγωδία τῆς Κιάρας.

Κατὰ τὴν παράδοσι αὐτὴ, ποὺ τὴ διέσωσε ὁ ἱστορικὸς κ. Δ. Καμπούρογλου, ὁ δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν Φράγκος συνάντησε τὴν Κιάρα στὸ Δαφνί, ὅπου προσήχθετο νοναπιστὶ μπροστὰ στὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας. Τὴν ἄρπαξε ἀμέσως ἅπ' τὰ μαλλιά καὶ μὲ τὸ σπαθὶ του τῆς ἔκοψε τὸ κεφάλι! Αὐτὰ λέει ἡ παράδοσι. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶνε ὅτι ὁ Φράγκος ἔβαλε κάποιον ἐμπιστό του καὶ στραγγάλισε τὴν Κιάρα στὸ Κάστρο τῶν Μεγάρων, ὅπου τὴν εἶχε κλείσει.

Ἦθεε ὅμως τώρα καὶ ἡ σειρά τοῦ Κονταρίνι νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Φράγκο. Μόλις λοιπὸν ὁ συζυγοτόμος Βενετὸς ἔμαθε τὸν στραγγαλισμὸ τῆς Κιάρας, κατὰγγειλε τὸ ἔγκλημα στὸν Σουλτάνο. Κ' ὁ Σουλτάνος, ποὺ μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Πόλης ὄνειρευόταν νὰ κατακτήσῃ καὶ τὴν Ἀθήνα, προσποιήθηκε μεγάλο θνητὸ καὶ ἀποτροσιασμὸ γιὰ τὴ δολοφονία τῆς Κιάρας καὶ διάταξε τὸν Ὀμάρ νὰ κωφεύσῃ τὴν Ἀθήνα καὶ ν' ἀπαλλάξῃ τὴ χώρα αὐτὴ ἀπ' τοὺς ἐγκληματικὸς τύπους ποὺ εἶχαν ντροπιάσει τὸν δοικτικὸ τῆς θρόνου.

Τὸ πράγμα δὲν ἦταν δύσκολο. Μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν μισοῦσε τοὺς Φράγκους. Ἐπίσης οἱ Ἀθηναῖοι ἔλπιδαν ὅτι μαζὺ μὲ τοὺς Φράγκους θάφενε ἅπ' τὴν πόλι τους κ' ὁ καθολικὸς ἐπίσκοπος κ' ὅτι ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία θὰ ἀποκοῦσε καὶ πάλι τὴν παλιά τῆς δόξα καὶ δύναμι. Ἐτοί, ὁ ἀθηναϊκὸς λαὸς ἐτάχθη μὲ τὸ μέρος τῶν Τούρκων καὶ στὶς 4 Ἰουνίου 1456 ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν παραδόθηκε στὸς Ὀθωμανοὺς.

Ἐνα σύγχρονο χρονικὸ γράφει σχετικῶς: «Τῷ 1456 ἔτει, μηνὶ Μαίω 29, ἐφάνη ἀστὴρ ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνατέλλον, ἐκβλύων ὡσπερ καννὸν εἰς μῆκος, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

» Τῷ 1456 ἔτει, 4 μηνὶ Ἰουνίω, παρεδόθη εἰς χεῖρας τῶν Μουσουλμάνων ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν.

» Τῷ 1456 ἔτει, ἐγένετο λειψὺς καὶ ὑστέρησις πάντων τῶν καρπῶν καὶ ἥσθιν ὁ λαὸς ἐκ τοῦ λιμοῦ βοτάνας, χλοὰς οἴζας, γιγάρτας, ἀκρόδρια, ἔφερε δὲ τὸ πεντάλιτρον τὸ σίτος ὑπὲρ 30 καὶ

οὐχ ἐδρίσκειτο».

Ἔτσι καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς συννομήτησε ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀφοῦ μὲ τέρατα καὶ σημεῖα ἐπροφήτεσε τὴν κατιστροφή του, ἔστειλε καὶ πείνα μεγάλη, ἡ ὁποία συνετέλεσε στὴν ἄλωση τῆς πόλεως.

Ἄλλ' ἂν ἐκωφεύθη ἀπὸ τὸν Ὀμάρ ἡ ἀνοχύροτη πόλις τῶν Ἀθηνῶν, δὲν συνέβη ὅμως τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν Ἀκρόπολι, τὸ Κάστρο, ὅπως ἐλέγετο κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνι.

Ὁ δοῦξ Φράγκος λοιπὸν, μόλις εἶδε ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ τὸν συνδράμουν, ἀλλὰ ἦσαν μάλλον ἐπὲρ τῶν Τούρκων, ἀποσύρθηκε μὲ τοὺς ἐμπιστούς του στὸ Κάστρο τῆς Ἀκροπόλεως κ' ἐκεῖ ἀποφάσισε ν' ἀντισταθῇ.

Πόσον καρὸ μπόρσε ν' ἀντισταθῇ στὴν ὀμῆ τῶν Τούρκων, κλεισμένος στὴν Ἀκρόπολι, ὁ Φράγκος; Οἱ ἱστορικὸι δὲν συμφωνοῦν σχετικῶς. Ἄλλοι λέγουν ὅτι ἔμεινε ἐκεῖ δύο χρόνια, ἄλλοι ἐπιμένουν ὅτι δὲν μποροῦσε ν' ἀνδῆξῃ τὸ Κάστρο τόσον καιρὸ στὰ πυροβόλα τῶν Τούρκων. Ὁ Φιλαδέλφειος, ποὺ ὑποστηρίζει τὴν τελευταία γνώμη, φέρνει διάφορα τεκμήρια γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξῃ αὐτό. Ὅπως ὅποτε, τὸ γεγονός εἶνε ὅτι καὶ ἡ Ἀκρόπολι παραδόθηκε στὸ τέλος. Στὸ μεταξὺ αὐτῶ, ὁ Κοντῶσταυλος τῶν Ἀθηνῶν, ἐνὸς ὁ Φράγκος ἔμεινε στὸ Κάστρο ἀμυνόμενος, προσπάθησε νὰ ἔλθῃ σὲ συνενόησι μὲ τὴ Βενετία, στὴν ὁποία ἐπρόσφερε τὴν πόλι καὶ τὸ Κάστρο, ἂν ἐστειλε βοήθεια κατὰ τὸν Τούρκον. Ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησι δέχτηκε μὲν τὴ δωρεὰ κατὰ τύπος, ἀλλὰ δὲν ἔδωσε καμμιὰ βοήθεια στὸν κινδυνεύοντα δοῦκα.

Καὶ στὸν ἡγεμόνα τῆς Νεαπόλεως φαίνεται ὅτι κατέφερε ὁ Φράγκος, ἀλλὰ οὔτε κ' ἀπὸ κει ἔλαβε βοήθεια. Ἐξ ἄλλου, ὁ Παπικὸς στόλος ποὺ βρισκόταν τότε στὸ Αἰγαῖο πέλαγος, οὔτε κὰν προσήγγισε στὸν Πειραιά, μολοντὶ ὁ Φράγκος ζήτησε καὶ αὐτοῦ τὴ βοήθεια. Ὁ Πάπας δὲν εἶχε καμμιὰ διάθεσι νὰ ἐρεθίσῃ περισσότερο τὸν Σουλτάνο, ὁ ὁποῖος φοβέριζε νὰ καταλύσῃ καὶ τὴ δικὴ του ἔξουσια ἕλπειτα ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἔτσι ὁ Φράγκος ἀναγκάστηκε στὸ τέλος — ὅπως γράφομε καὶ παραπάνω — νὰ παραδῶσῃ τὸ Κάστρο στὸς Τούρκους. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὁ Μωάμεθ διέτρεχε τὴν Πελοπόννησο νικητῆ καὶ τροπαιοῦχος. Ὁ Ὀμάρ λοιπὸν, θέλοντας νὰ ξεμπερδέψῃ γρήγορα μὲ τὴν Ἀκρόπολι, γιὰ νὰ μωρεῖσῃ καὶ δεχτῆ τὸν Σουλτάνο ἐπίσημος στὴν ἐνδοξη ἀρχαία πόλι τῶν Ἀθηνῶν, ἔκαμε προτάσεις στὸν Φράγκο περὶ παραδόσεως τοῦ Κάστρου.

Στὶς προτάσεις αὐτὰς ἀναγκάστηκε νὰ ὑποκῆνῃ ὁ Φράγκος, βλέποντας ὅτι δὲν ὑπῆρχε ἄλλη διέξοδος. Δέχτηκε λοιπὸν τοὺς ὅρους τοῦ Ὀμάρ, ζήτησε ὅμως νὰ τοὺς ἐπικυρώσῃ προηγουμένως ὁ Σουλτάνος.

Ὁ Σουλτάνος δέχτηκε τὴν πρότασι τοῦ Φράγκου κ' ἐπεκύρωσε τοὺς ὅρους ποὺ εἶχε προτείνει ὁ Ὀμάρ. Κ' ἔτσι περὶ ἡ φράγκικη κυριαρχία στὴν Ἀθήνα τελεώσε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1458. Οἱ Ἀθηναῖοι μὲ χαρὰ μεγάλη δέχτηκαν τὴ μεταβολὴ αὐτὴ. Ἡ φράγκικη κυριαρχία εἶχε διατηρηθῆι δύομιση αἰῶνες στὸν τόπο τους. Καὶ μαζὺ μὲ τὸν δοῦκα Φράγκο ἔφυγε κ' ὁ καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Νικόλαος γιὰ τὴ Βενετοκρατούμενη ἀκόμη Εἰθῶνα. Ἐκτοτε, ὡς τὸ 1875, ὅταν συνστήθηκε πάλι ἡ καθολικὴ σημερινὴ ἐπισκοπὴ, κανένας καθολικὸς ἐπίσκοπος δὲν πάτησε τὸ πόδι του στὴν Ἀθήνα, ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ Σουλτάνος, ὁ ὁποῖος δέχτηκε στὸ μεταξὺ τὴν Πελοπόννησο, ὑποτάσσων τοὺς τρομαγμένους μπροστὰ στὴν παντοδυναμία του κατοικοῦν, ἀφοῦ τελεώσε τὸ κατακτητικὸ του ἔργο ἐκεῖ, ἔφτασε στὴν Ἀθήνα τῆς ἀρχῆς τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1458.

Ὁ ἔλλην βιογράφος τὸν Κριτόβουλος βεβαιώνει στὸ ἔργο του, τὸ σχετικὸ μὲ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι ὁ Μωάμεθ ἦταν πολὺ μορφωμένος καὶ γνώριζε καλὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Τὸν ὀνομάζει ἀκόμα ἐφιλέλληνας καὶ προσθέτει ὅτι εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν «μητέρα τῶν φρόνων», τὴν Ἀθήνα.

Ὁ Κριτόβουλος ὅμως δὲν εἶνε ἀσφαλῆς μάρτυρ, οὔτε εἰσυνειδήτορ ἱστορικὸς, γιὰτι πολυῆθηκε στὸ Σουλτάνο κ' ἔγραψε τὸ βιβλίον τοῦ ὕπερ αὐτοῦ μὲ τὸν ὄρο νὰ τὸν διορίσῃ διοικητῆ τῆς πατρίδος του Ἰουβρου, ὅπως καὶ πράγματι συνέβη. Ἐπομένως, οἱ ὕμνοι αὐτοῦ γιὰ τὸν «φιλέλληνας» Σουλτάνο, ποὺ κατέστρεψε τὴν Κωνσταντινούπολι, δὲν μποροῦν παρὰ τὸν οἶκτο μόνον νὰ προκαλέσουν γιὰ ἕναν ἔλληνα ποὺ πολυῆθηκε στὸν κατακτητῆ.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ : Τὸ Γ' καὶ τελευταῖο ἄρθρο.

Ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ Θησεῖο.